

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת וישב - חנוכה, תשפ"ד

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 4:25	Minneapolis, MN - 4:13
Brooklyn, NY - 4:10	Miami, FL - 5:12
Chicago, IL - 3:59	Monsey, NY - 4:09
Houston, Texas - 5:04	Montreal, Quebec - 3:52
Johannesburg, S. Africa - 6:33	Passaic, NJ - 4:10
Lakewood/Deal, NJ - 4:13	Toronto, Ontario - 4:22
London, UK - 3:36	Yerushalayim - 3:59
Los Angeles, CA - 4:25	Zurich, Switzerland - 4:17

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

סדר הדלקה בערב שבת

שו"ע תרע"ט א' דגר חנוכה תחלה דחושב לשטית הבה"ג. (וע' ב"י רס"ג בשם הר"ן שבת, ברי"ף י' ע"א, בשם בה"ג).

ומסתימת הפוסקים משמע דה"ה אם האיש מדליק נר חנוכה והאשה מדלקת נרות שבת. וע' בנין שלמה נ"ב שעמד בזה דלכא' אין טעם הבה"ג שייך בזה, וביאר שכיון שהוא מדליק בשליחות שלה צריך להדליק קודם קבלת שבת.

והוסיפו לברר דאף דפסק בשו"ע רס"ג י"ז דמותר לומר לחבירו לעשות מלאכה עבורו, שאני הכא דבעי שליחות. מיהו יש לעיין בזה דהלא אמרו דאשתו כגופו ולא בעי שליחות כלל.

ושו"ר בפרי יצחק ח"ב ח' שהשיב לבעל בנין שלמה וחולק עליו לענין לעשות ע"י שליח והעיר כבר מהמג"א שם בס' תרע"ט (ומובא שם במ"ב) שכתב שאם קיבל שבת יש לו להדליק ע"י שליח.

ובאמת בשו"ע רס"ג י' כתב הרמ"א והמנהג שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה וכו' אבל שאר בני הבית מותרין במלאכה עד ברכו. וקצת משמע דאין זה עיקר שיטת הבה"ג, אלא לבה"ג כל בני הבית אסורין במלאכה, ורק אנו נוהגים כנ"ל.

וע"ש סעיף י"ד אם ביום המעונן טעו הציבור וחשבו שחשיכה והדליקו נרות והתפללו תפלת ערבית של שבת וכו' ולענין עשיית מלאכה וכו' וי"א שאותם שהדליקו נרות אסורים בעשיית מלאכה ושאר אנשי הבית מותרין. וע"ש בלבושי שרד דהך שיטה ס"ל כבה"ג, וס"ל דגם שאר אנשי הבית אסורין, ובטעו אמרינן נחות דרגא ולכן רק אותם שהדליקו נרות אסורים בעשיית מלאכה ושאר אנשי הבית מותרין. והביא מקור לזה מהב"י שהביא שיטת בה"ג, והביא דעת החולקים, וכתב דכן טובר הסמ"ג (מ"ע ל', דף קט"ז סוף טור ג'), והביא מהמשך הסמ"ג דעכ"פ המדליק אסור במלאכה. ומבואר דלפי הבה"ג כולם אסורים. ולפי"ז מובן דגר חנוכה תחלה לפי הבה"ג עצמו כי ס"ל דגם הבעל מקבל שבת, אבל הקושיא לדין דרק הנשים מקבלות שבת בזמן הדלקת נר שבת.

מה יהודי אחד יכול לפעול

דברי הימים

הביטו מה שיהודי אחד יכול לפעול! בזמן גזירת השמד שגזרו היוונים נגד עם ישראל, קם יהודי אחד, מתתיהו בן יוחנן, ועמד לבדו מול אומה שלמה של יוונים. הייתה זו המעצמה החזקה בעולם, אשר שלטה בעולם כולו, אך מולם עמד יהודי אחד. מתתיהו שהתכוון לשם שמים הכריז 'מי לה' אלי' והצליח לגרור אחריו עוד מעט יהודים שבמסירות נפש שמרו על המשכיותו של העם היהודי.

בתקופת מלחמת העולם השנייה, בזמן שהישיבה גלתה לשנחאי, הגיעו הידיעות על החורבן הנורא באירופה. אמנם בני הישיבה השקיעו את עצמם בלימוד התורה הקד', אך הידיעות הקשות והדאגה למשפחותיהם גרמו לאווירה קשה ולמצב רוח ירוד.

ימי החנוכה הגיעו, אך החושך שרר בלבבות, בלב כל אחד קיננה הדאגה שמא חס ושלוש נשאר הוא יחיד בעולמו מכל משפחתו. האם יש תקווה ותכלית בחיים שכאלו?!

מרן המשגיח הגאון הרב יחזקאל לוינשטיין זצלה"ה ביקש לרומם ולחזק את רוחם של תלמידיו. בשיחה שמסר בהיכל הישיבה בעיצומם של ימי החנוכה פנה הוא לתלמידיו ואמר:

ומעמידתו האינתנה של מתתיהו נעשה הנס ונפלו גבורים חלשים ורבים ביד מעטים וניצל בית המקדש והעם היהודי כולו.

הביטו מה שיהודי אחד יכול לפעול!

ע"פ הספר אהל משה

גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך

דברי הכותיבו

ידועה השאלה, מדוע בנוסח תפילת 'על הניסים' מוסיפים את המשפט "טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך", הרי לכאורה זה לא חלק מניסי המלחמה כמו 'גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים' שזוהו נס שלא כדרך הטבע, א"כ מדוע כללו משפט זה בהודאה שב'על הניסים'.

ביאר מרן המשגיח הגאון הרב אהרן דוד חדש זצלה"ה: אכן נראה שיש לפרש שהתוספת "טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך" באה כטעם מדוע היה הניצחון, כלומר שהניצחון היה בזכות טמאים ביד טהורים וזדים ביד עוסקי תורתך, ובאו חז"ל ללמדנו כמו שאמרו בגמ' (מכות דף י') "מאי דכתיב (תהלים קכב, ב) עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה, שערי ירושלים - שהיו עוסקים בתורה", שהגורם לניצחון הוא רק עסק התורה והתפילות.

וכמו שיעקב אבינו אומר ליוסף שהוא לקח את שכם ונותן לו במתנה, ולכאורה עיקר המלחמה בשכם נעשתה ע"י שמעון ולוי א"כ מדוע זה נקרא שיעקב הוא שלקח אותה, אלא שבזכות התפילות של יעקב כמו שתרגם שם התרגום 'בצלותי ובעותלי' היה עיקר הניצחון.

מאי חנוכה - בין הידור מצווה למסירות נפש

נר לכל אחד ואחד

איתא בגמ' (שבת כ"א ע"ב) "ת"ר מצוות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פותח והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך"

וברמב"ם (פ"ד ה"א ממגילה וחנוכה) "כמה נרות הוא מדליק בחנוכה, מצוה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד בין שיהיו אנשי הבית מרובים בין שלא היה בו אלא אדם אחד. והמהדר את המצווה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד בין אנשים בין נשים והמהדר יותר על זה ועושה מצווה מן המובחר מדליק נר לכל אחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד."

הנה כי בנר חנוכה רואים אנו כי הידור המצווה בגוף המצווה הוא, ואינו עניין חיצוני אשר מקיימים המהדרין, כגון טלית נאה היינו שמקיימים המצווה באופן יותר נאה ומהדר, [כדאיתא בשבת קל"ג ע"ב עה"פ זה קלי ואנוהו] התנאה לפניו במצוות עשה לפניו סוכה נאה לולב נאה שופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה וכו' משא"כ בחנוכה אין זאת] כי אם הידור בגוף המצווה שמהדרין ומדליקין נר לכאור"א וכן מוסיף והולך, ומפני מה נשתנה הדלקת נר חנוכה שהמהדרין בה בעיקר מצוות הדלקת הנר ואין זה כהידור מצווה דשאר מצוות.

הידור מצווה – אהבת ה'

בטרם נבאר את זאת נקדים להא דכתיב (אסתר ד' ה') "ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניו ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה" ואיתא בחז"ל (אסתר רבה פ"ח ד') "לדעת מה זה ועל מה זה אמרה לו לך אמור לו מימיהם של ישראל לא באו לצרה כזאת, שמא כפרו ישראל בזה קלי ואנוהו" וכו'.

היינו שהייתה אסתר חוששת ומחשבת סיבת הגזרה הנוראה, והייתה תולה זאת הגזירה שלא הייתה מימיהם של ישראל אולי מחמת שכפרו ב'זה קלי ואנוהו' והדברים מפליאים הם, דלכאור"א מה עניין כלל הגזירה הנוראה הזו ל'זה קלי ואנוהו'?

להבין את זאת צריכים אנו לחדד ולדעת שהדרך למדוד את יקרת המצווה בעיניו של אדם זה על ידי שמהדר הוא בקיומה, כי האיש המקיים ועושה את המחוייב והצריך להיעשות הרי שאין במעשהו כלל יחודיות ויקרת המצווה, אלא עושה הוא את שנצטווה בו, אך כאשר מהדר הוא ומקיים ועושה אף את ההידור שאינו מחוייב בו אזי מוכיח הוא כי מייקר הוא ומחשיב את המצווה.

נמשיל זאת באהבת ודאגת האב לבנו היאך ניכרת היא יותר, וודאי בנינתת ההורה לבנו את הדבר שאינו הכרחי, דאין ניכרת כל כך חיבת ההורים לבניהם כאשר יהיו נותנים את המוכרח לחיותו, אולם בנותנם לו את הדבר אשר אין מוכרח בזה מרגיש הוא כי אוהבים אותו ומחשבים אותו, כי דברים אלו אינם מן ההכרח, ובוה מראים לו אהבתם, כן הוא בהידור מצווה, המהדר ומייפה את המצווה ומקיימה בהידור אף שאין מחוייב הוא בזה מחמת עצם קיום המצווה, הרי שעושה את זאת מחמת האהבה.

וממילא כאשר יהיה מוכרח למסירות נפשו לקיום המצווה, הרי שיהיה הוא יכול בכח ובפועל להיות מוסר נפש, באהבתו ובחיבתו. וזה רק כאשר יהיה הוא ממהדר ומייפה את המצווה מכל צדדיה ומקיימה מכל צד שיהיה בשלימות לעשות רצונו יתברך, דאז סימן הוא ליקרת וחשיבות המצווה אל לבו, וכשישנה חשיבות כזאת הרי שיהיה הוא למסור נפש בעבור קיומה.

זהו שאמרה אסתר לשאל את מרדכי, מחמת ש'מימיהם של ישראל' לא הייתה צרה גדולה כ"כ שמא עברו הם וכפרו ב'זה קלי ואנוהו' היינו שאולי אם אין להם את החלק של לייקר ולחבב את המצווה, ובכל קושי יהיו נפטרים ממנה ולא מתאמצים בעבורה, ואין בכוחם למסור נפש על המצוות, וחששה דזו סיבת הגזירה החמורה שלא הייתה מימיהם של ישראל.

כאשר מסרו נפשם על הקיום הושיעם ה'

זה יהיה הביאור בכך שבנר חנוכה תיקנו לנו הידור המצווה בהדלקת הנר עצמה, לסמל ולחדד את חשיבות מסירות הנפש, שהיא רק בכוחו

של המחבב ומייקר את המצווה, שזו מעיקרם של ימי החנוכה.

בפרט לאור דברי הב"ח (תר"ע ד"ה ומ"ש משום דדברים המותרים) שהק' "ואיכא למידק היא גופה קשה למה לא קבעום למשתה ולשמחה כמו בפורים" וכתב לבאר "ונראה דבפורים עיקר הגזרה היתה לפי שנהנו מסעודתו ועל כן נגזר עליהם להרוג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתייה של איסור ושמחה ומשתה של איסור וכשעשו תשובה עינו נפשותם וכמ"ש אסתר לך כנוס וכו' ולפיכך קבעום למשתה ויום טוב לזכור עיקר הנס"

"אבל בחנוכה עיקר הגזירה היתה על שהתשלחו בעבודה וע"כ היתה הגזירה לבטל מהם העבודה כדתינא בברייתא שגזר עליהם לבטל התמיד ועוד א"ל מצווה אחת יש בידן אם אתם מבטלין אותן מידם כבר הם אבודין ואיזה זה הדלקת המנורה שכתב בה להעלות נר תמיד כל זמן שמדליקין אותן תמיד הם עומדין וכו' עמדו וטמאו כל השמיים וכשחזרו בתשובה למסור נפשם על העבודה הושיעם ה' על ידי כהנים עובדי העבודה בבית ה' ע"כ נעשה הנס גם כן בנרות תחת אשר הערו נפשם למות על קיום העבודה ולפיכך לא קבעום אלא להלל ולהודות שהיא העבודה שבלב. שקרה לנו כל זאת כי לא היו כהנים זריזין כדבעי בקיום זו המצווה, וכאשר מסרו נפשם על הקיום הושיעם ה' ע"כ."

צר להם לישראל מאד

כי הנה יצרו הרע של האדם מכהה את חושיו עד שמדמה הוא כי כאשר אין מניחין אותו לקיים מצווה הרי שאין הדבר נח לו, אך ממשיך הוא את חייו כרגיל, וזו טעות שהייתה בהנהגתם, וכאשר שמו דבר הגזירה על לבם עזרם ה' והושיעם.

כדאיתא ברמב"ם (פ"ג ממגילה וחנוכה ה"א) "בבית שני כשמלכי יון גזרו על ישראל 'ובטלו דתם' ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלקי אבותינו והושיעם מידם והצילם" שהיה בחינה של 'ביטול דתם' והיו הם יכולים לחיות עם זה, אז הקב"ה הניחם כך, עד אשר 'צר להם לישראל' ואז הושיעם ה' דמה שאין יכולים לעבדו ולקיים מצוות אין זו צרתו כי אם צרתם.

כמו שאנו אומרים בנוסח התפילה "ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת 'צרתם' רבת את 'ריבם' דנת את 'דינם' נקמת את 'נקמתם' היינו שהיו נושעים כאשר הרגישו שזו צרתם שלהם, שאין הם יכולים לקיים מצווה, דרגה והרגשה זו להיות 'צרתם' כאשר אין יכולים לקיים מצוות, זה רק אם מייקרים הם את המצווה, ועל ידי זה הושיעם ה' ברחמיו.

והמדד לזה היכן שנראה בעיניו של אדם כי הקושי גדול הוא ואין שייך עוה, אך מחמת שמייקר הוא את הדבר, מנסה בכ"ז וממשיך בכל כוחו, זה סימן והיכר הוא לו שמייקר הוא ומחבב את הדבר ויעזרהו ה' בזה.

והדליקו נרות בחצרות קדשין

ומעתה נוכל להבין היטב, דהנה החשמונאים מה טעם כלל הדליקו הנרות ביום שמצאו את הכהן הא כיון שראו שאין השמן מספיק להדלקה תמידית, ובכ"מ יהיו פוסקים מהדלקתה מה טעם לא המתינו עד שיהיה ברשותם כדי הדלקה של שאר ימים, ולמה נתאמצו להדליק אף שמצאו שמן רק כדי הדלקת יום א'.

אכן למתבונן יובן דזהו שהיה עם יעקב אבינו, דכתיב (בראשית כ"ח י"ח) "וישכם יעקב בבקר ויקח את האבן אשר שם מראשתיו וישם אותה מצבה ויצק שמן על ראשה"

וברמב"ן כתב (שם) "ושב יעקב ללקט האבנים ומצא אותן כלן אבן אחת, ושם אותה מצבה בתוך המקום, וירד לו שמן מן השמים ויצק עליה, שנאמר ויצוק שמן על ראשה" ומבואר שלא היה לו שמן רק מן השמים ירד לו. ולכאור"א כ"כ ישאל השואל מה טעם לו ליעקב אבינו מתחילה בעשיית המצבה אם לא היה יכול ליצוק עליה שמן, דהא נתבאר שלא היה לו כלל שמן באותה שעה.

אך הביאור הוא כי יעקב אבינו עשה כל שבידו, אף שהיה נראה לאותה העת כי אין לו שמן ליצוק אותו, וא"כ לכאור"א אין טעם לו לעשות המצבה וכד', אך בחבבו את המצווה מסר נפשו עליה, ומן השמיים

סייעוהו וירד לו שמן, כי המוסר נפשו על הדבר יהיה באפשרותו לקיימו.

עוד כתב הרמב"ן (שם) "מה עשה הקב"ה נטל רגל ימינו וטבע את האבן עד עמקי תהומות ועשה אותה סניף לארץ כאדם שהוא נותן סניף לכיפה, לפיכך נקראת אבן שתיה ששם הוא טבור הארץ ומשם נפתחה הארץ ועליה היכל ה' עומד, שנאמר והאבן הזאת אשר מתי מצבה יהיה בית אלקים" וכו'.

עומקם שלדברים הוא כי העמיד בזה הקב"ה את העולם והשתיתו על יסוד זה, דהיא אבן השתיה, משמעות הדברים כי העולם עומד על הנעשה במסירות נפש, זו האבן שעליה הושתת העולם, כאשר עשה יעקב מצבה אף שלא היה לו שמן, כי דרך הוא במוסר נפשו על הדבר שיסייעוהו מן השמיים לקיימו.

לימוד זה הוא שלמדו החשמונאים, כי אף שהיה בנמצא שמן רק בשביל יום אחד, הרי שאם ימסרו לעשות כל מה שבידם על קיום המצווה הזו, הרי שיהיה בידם לקיימה. כי האדם מוט עליו לעשות ולמסור הנפש על שבירו לעשות ומן השמיים יסייעוהו בזה.

מאן דיהב דעתיה מסייעין אותו

מצינו באשר אירע עם יעקב אבינו בדרכו לחון, כדכתיב (בראשית כ"ח י"א) "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא", ואח"כ כתיב (בראשית כ"ח י"ח) "וישכם יעקב בבקר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אתה מצבה ויצק שמן על ראשה" וברש"י "וישם מראשותיו עשאן כמין מרוב צביב לראשו שירא מפני חיות רעות, התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת וזהו שנאמר ויקח את האבן אשר שם מראשותיו" הרי לנו שעשה הקב"ה נס לאבן אשר היא דומם ונתקבלה לפניו בקשתה.

ומאידך מצינו כי כתיב (בראשית כ"ח ט"ז ושם) "וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים"

ובפרש"י (שם) "ולפי שאמרו רבותינו שאמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה, ועוד אמרו יעקב קרא לירושלים בית אל וזו לוח היא ולא ירושלים ומהיכן למדו לומר כן, אומר אני שנעקר הר המוריה ובא לכאן, וזו היא קפיצת הארץ האמורה בשחיסת חולין שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל, וזהו ויפגע במקום, וא"ת כשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא עיכבו שם, איהו לא יהיב לביה להתפלל במקום שהתפללו אבותיו ומן השמיים יעכבוהו, איהו עד חרן אזל כדאמרינן וכו' וקרא מוכיח וילך חרנה כי מטא לחון אמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהב דעתיה למהדר וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ"

והדבר פלא למתבונן שכן כאמור לאבן הדומם עשה הקב"ה נס ועשאן לאבן אחת, אולם לעומת זאת ליעקב אבינו לא ניתן אפי' רמז קל שזהו מקום שהתפללו אבותיו, בעת שעבר בהר במוריה, ומה טעם הוצרך לילך ולשוב.

אכן ביאור הדברים יהיה כפי שהזכרנו, כי קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, היינו ממש כל קוראיו ואף האבן הדומם בעת שביקשה עלי יניח צדיק את ראשו, היינו כי כידוע על פי דברי רבותינו (מס"י פ"א) "כי הנה עליו גדול הוא לבריות כלם בהיותם משמשי האדם השלם המקדש בקדשתו יתברך" וכו' "ובענין אבני המקום שלקח יעקב אבינו ושם מראשותיו אמרו רבי יצחק מלמד שנתקבצו כלן למקום אחד והיתה כל אחת אומרת עלי יניח צדיק ראשו"

היינו כי כל הנברא בעולם צריך את תיקונו וקיום תכליתו, ואף הדומם טבע בו הקב"ה שירגיש את הזקוק לו, והאבנים הללו תיקונם היה עלי יניח צדיק את ראשו, והתחילו מריבות זע"ז אז עשה להם הקב"ה נס ואיחדן שיהיה התיקון לכל האבנים כי אבן אחת נעשו, [מע"ז כתב הנצי"ב בהעמק דבר (בראשית ל"ב) "אסף אלקים את חרפתי לפי הפשט כל בריאה שלא הגיע לתכליתו הרי חסר יביאנו וחרפה היא" ע"כ.] על כן הייתה כל אבן מבקשת שיהיה נעשה בה תיקון ובירור זה, על ידי ש'עלי יניח צדיק את ראשו', ומחמת שביקשו זו הבקשה באמת, נעשה להן נס ואיחדן הקב"ה לאבן אחת.

אולם בשעה שעבר יעקב אבינו ולא נתן לבו למקום, הרי מן השמיים גם לא סייעוהו לרמוז לזה, "איהו לא יהיב לביה להתפלל במקום

שהתפללו אבותיו ומן השמיים יעכבוהו, ורק כאשר יהיב לביה, ויהיב דעתיה למיהדר, כי אז היה קורא הוא באמת, אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו', אז נענה הוא גם כן ונעשה לו נס, כי זהו מיסודה של תפילה דיהיה נענה זה אשר יקרא אל ה' באמת. כן ראינו אצל החשמונאים, כי אף שלא היה לפניהם כי אם שמן כדי יום א' וממילא אין באפשרותם לחדש המצב של נר' תמיד' בכ"ז עשו כל שבידם, ונעשה להם בזה הנס.

הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות

ואיתא בשו"ע (תרפ"ב א') "כל ה' ימי חנוכה אומר על הנסים בבה"מ בברכת הארץ וכו' וכתב הרמ"א "י"א כששכח על הנסים בבה"מ כשמגיע להרחמן יאמר הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו וכו'".

ולכאור' דבר פלא הוא, היאך אנו מבקשים שיעשה לנו נסים ונפלאות, אלא הביאור בזה דשם לא נעשה להם הנס אלא בהיות שעשו תשובה כפי שנתבאר לעיל מדברי הב"ח והיו מייקרים ומחבבים את המצווה למסור נפשם עליה, וזהו שאנו מבקשים להיות בעלי הדרגה באהבת ה' ומצוותיו וראויים שיעשה לנו נסים ונפלאות כבימים ההם.

לזאת זוכים רק אם לא יהיה האדם מקיים המצוות בבחינה של 'אל תהי צדיק' הרבה וכו' שאז הרי שרחוק הוא מאהבת ה' וקרבתו, אך המקיים באופן של 'זה אלי ואנוהו' היינו התנאה לפניו במצוות היא אהבת ה' וקרבתו, ואף שיכול הוא להסתפק כעצת היצר, כאותם הטועים לחשוב שימי החנוכה ח"ו 'פטור' מת"ת יש בהם, אדרבה ההיפך הוא, כן זכורני בזה אמרתו של מרן המשגיח הגר"י לוינשטיין זצוק"ל על המתרפים מלימוד התורה בימים אלו כי זה ח"ו נצחונם של היוונים במלחמה, מחמת ביטול תורה שנעשה.

מסירות הנפש תלויה בנקיון הלב

ובמשך חכמה כתב לבאר (הפטרות, דברים) את דברי הירושלמי "אם יהיו חטאיכם כשני כשלג ילבינו בראשון (במקדש ראשון היה חוט של זהורית מלבין כשלג) אם יאדימו כתולע כצמר יהיו בשני" (במקדש שני לא היה מלבין רק כצמר).

וביאר בזה כי ישראל שהיו במקדש ראשון נתגלה עוונם היינו שלא היה רק בגלוי, אבל פנימיות לבבם היה מלא אהבת התורה ואהבת ישראל, כמו שאמרו אצל אחאב שהיו בני דורו נוצחין במלחמה מפני שלא היה בהם מלשינות, וכן מיהורם בן אחאב שנשיו כספו וזהבו היה נותן למלך בני עמון לבד מחמד עיניך זו התורה לא היה נותן והיה מוסר נפשו על זה, ולכן היה מלבין כשלג.

משא"כ במקדש שני היו חטאיהם כתולע שדם אדום בתוכו כן היה בהם בפנימיותם שנאת חנם ומלשינות לכך היה מלבין רק כצמר מפני שהחטא היה כבר בלבם, ולא חיצוני רק בגלוי כחטא בני דור בית ראשון. עכת"ד.

ולכאור' יש להבין בדבריו מה ראייה היא שהביא מיהורם בן אחאב שלבו היה נקי, היכן רואים את זאת, אולי אף בני דורו של אחאב היה חטאם גם בלבם בעומק כבני דור בית שני, ולא חטא חיצוני כבני דור בית ראשון.

רק יהיה הביאור שההוכחה היא מכך שהיה נותן הכל למלך בני עמון לבד מחמד עיניך זו התורה לא היה נותן והיה מוסר נפשו על זה' וכפי שבארנו אין שייך כלל להיות מוסר נפש בלא נקיות הלב ושלמותו באהבת ה' וקרבתו, ובזה שהיה 'מוסר נפשו על התורה' לא ליתנה למלך בני עמון, בע"כ שהיה לבו נקי.

כי היכולת למסור את הנפש על הדבר היא רק כאשר יהיה הלב נקי מכל שיקול זר של כסף וזהב, וענייני בן אדם לחבירו וכו' דרך כאשר הלב 'פנוי בלתי לה' לבדו' זוכים לדרגה זו.

ובזה לא סגי להיות אומר מן השפה ולחוץ, דהא כל אחד אומר ויודע להגיד כי ימסור הוא את הנפש, אך בידוע הוא כי בנקל יותר שיהיה האדם מתיוון ח"ו מאשר יהיה מוסר את הנפש על קיום המצוות, לזאת צריך להיות שלם בדבקות ואהבת ה' ומצוותיו, וכל אחד יאמר אין הדבר תלוי אלא בי.

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Proud to Be a Jew!

Harav Hagaon Meir Tzvi Shpitzer shlita

We say in Al Hanissim that the Yevanim wanted to stop the Yidden from learning Torah and keeping mitzvos: להשכיחם תורתך ולהעבירם מהקני רצונך. Specifically, they decreed against Shabbos, bris milah, and Rosh Chodesh; we also find references to other decrees, such as coercing Yidden to worship idols.

The Bach tells us that these decrees didn't happen in a vacuum. They came about because the Yidden were weak, and didn't display the correct chashivus for each of these mitzvos. If Shabbos is not important enough to us, then Hakadosh Baruch Hu will take away Shabbos from us. If limud haTorah is not valuable enough in our eyes, then a decree is made that takes it away from us, and so on with each of the gezeiros.

How did the salvation come about? We resolved to go and fight for our ideals. We want to keep Shabbos! We want to learn Torah! We want to do all these mitzvos, and it's so important to us that we're prepared to give our lives for them. And once we value the mitzvos correctly, then Hakadosh Baruch Hu saves us.

The Gemara in Gittin tells that story of Chana and her seven sons, which took place around the time of the Chanukah miracle. Antiochus wanted the Yidden to worship avodah zarah, so he summoned Chana with her seven sons, and commanded the oldest to bow down to an idol. The boy responded, "It says in our Torah, אנכי ה' אלוקיך - we have only one Hakadosh Baruch Hu, and we can't bow to avodah zarah." Antiochus threatened to execute him, but he remained adamant in his refusal, so he was killed. He then turned to the second son and said, "Either bow down to the idol or you'll suffer the same fate as your older brother." This boy answered, "It says in our Torah, לא יהיה לך אלהים אחרים, so I can't bow down to avodah zarah no matter what." He, too, was killed, and the same happened to the next four brothers.

Finally, Antiochus called in the seventh son, and he told the little boy to bow down, but he refused. Determined to save face,

and not be defeated by this little boy and his whole family, Antiochus urged him to merely bend down to pick up his ring. But the boy replied, "It says in our Torah that Hashem told Klal Yisrael, וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה - Hakadosh Baruch Hu chose you today to be His treasured nation. I can't bow down to your avodah zarah."

Sadly, Antiochus had this youngest boy killed as well, whereupon a bas kol declared, "You, Chana, should be truly proud and happy that your seven sons were each moser nefesh for Hakadosh Baruch Hu."

The mefarshim wonder: why did the little boy need to invoke a new passuk? Why didn't he answer, like his oldest brother, that the Torah says אנכי ה' אלוקיך, or like the second brother, לא יהיה לך אלהים אחרים, or like the third brother, לא תשתחוה להם?

The mefarshim explain that the answer lies in the next line of the Gemara, which asks how old this little boy was, and answers that he was only two-and-a-half years old. This boy had never gone to cheder or done any formal learning, and in all likelihood, he couldn't even read. He certainly hadn't learned the Aseres Hadibros, and wasn't able to quote the pesukim his brothers quoted. What was he able to say? Only what had been inculcated into him already at this young age, from his home. His mother had managed to transmit to him the feeling of pride in being a Yid: וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה. This boy had imbibed at home the incredible value of being part of the Jewish people, and preferred to give up his life rather than lose that status. This is what gave him the courage - at an age when he couldn't yet understand לא יהיה אנכי and to be moser nefesh to be part of the am segulah.

The Right Kind of Pride

This is exactly the message of what Chanukah is all about. What was lacking before the nes of Chanukah was an appreciation of the zechus of being Hashem's chosen nation and being chosen to do his mitzvos. Chana

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

managed to teach her children to value what it means to be a Yid, and this mesirus nefesh propelled the Yidden to triumph over the Yevanim.

In Tehillim, Dovid Hamelech appeals to Hakadosh Baruch Hu, עֲוֹרָה כְּבוֹדִי עֲוֹרָה – inspire within me my feeling of pride. The Midrash notes that gaavah is a terrible trait, so why would Dovid ask Hakadosh Baruch Hu to instill within him a feeling of pride? The Midrash answers that Dovid Hamelech foresaw the generation of Yavan and its decrees against Shabbos, bris milah, and Rosh Chodesh, as well as the decree to worship idols. All of these mitzvos elevate us above the nations and manifest the feeling of Jewish pride. Only Yidden perform bris milah, only Yidden learn Torah. The purpose of these decrees was to defeat Klal Yisrael's pride in being part of the am segulah, and Dovid Hamelech therefore appealed to Hakadosh Baruch Hu and said, עֲוֹרָה כְּבוֹדִי – instill within us such an incredible pride in being part of Hashem's chosen nation that we shouldn't give in to the decrees of Antiochus.

How did Hakadosh Baruch Hu respond to Dovid's appeal? He said (Zechariah 9:13), וְעֹרַרְתִּי בְּנֵי צִיּוֹן עַל-בְּנֵי יוֹן – I will inspire your children, Zion, and give them pride that is greater than Yavan's pride in what they represent.

Pride, says the Orchos Tzaddikim, is generally not a good thing; it brings downfall in its wake, and leads to terrible repercussions. But pride in being a Yid, he notes, is different; that's good pride, and that's to be encouraged.

We emphasize in Al Hanissim that the Yevanim arose עַל-עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל – against Your nation. Their opposition was to the fact that we consider ourselves more important than the rest of creation, because we represent Hakadosh Baruch Hu in this world. The fight was against יִשְׂרָאֵל, and the question to us at that time became: Are we Hashem's nation, or are we the same as everybody else in the world?

In Maoz Tzur we sing: וּמְנוֹתַי קִנְיָנִים נַעֲשָׂה גַם לְשׁוֹשָׁנִים. We Yidden are roses – כְּשׁוֹשָׁנָה בֵּין הַחֹחִים, and when we appreciate that we are shoshanim, no matter how many thorns

and thistles surround us, and we recognize our incredible importance and feel the pride of being a Yid, that's when a miracle is performed for us. Only if we consider ourselves roses will there be a נַעֲשָׂה גַם לְשׁוֹשָׁנִים.

The World Revolves Around Us

Yidden around the world play dreidel on Chanukah, and there are various explanations as to why this game, in particular, became the game that is associated with Chanukah. Many mefarshim explain that the dreidel has a center point around which it revolves, symbolizing that the Yidden are the center of the universe, and everything else in the world revolves around us. Hakadosh Baruch Hu says, יֵצֵב גְּבֻלַת עַמִּים לְמַסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – it's all for us; we are the focus of the universe and the purpose of Hashem's entire creation. This is what we sacrificed for at the time of the nes of Chanukah.

Antiochus wanted to destroy our Jewish pride, turning us into a nation like any other. "Learn from us," he urged us, "and we'll learn from you. We'll all be the same." But we don't want to be the same as all the nations. We want our pride to be stirred: וְעֹרַרְתִּי בְּנֵי צִיּוֹן עַל-בְּנֵי יוֹן. We are different!

The Mishnah states that when Antiochus conquered Har Habayis, he made thirteen breaches in the wall, as we say, וּפְרָצוּ חֻמוֹת מְגֹדְלֵי. Why did he do this? It was because he didn't want the Yidden to feel different and separate from the rest of the world. Immediately after we were miraculously saved from Yavan, we rebuilt the wall and closed up all those breaches. What we're celebrating on Chanukah is that we appreciate the value of our mitzvos, and we realize what it means that we're the am segulah – and that is what brings nissim.

May Hakadosh Baruch Hu bless us that each and every one of us, and all of our children, should emerge from Chanukah having imbibed and inculcated into our DNA this feeling of pride and happiness that we are the am segulah, that Hakadosh Baruch Hu chose us. And may we see the fulfillment of חֲשׂוֹף יְרוּעַ קִדְשׁוֹ וְקָרֵב קִץ הַיְשׁוּעָה speedily in our days.